

Evelyn Kaldoja

Olles pühendanud riigivisiidi kaks esimest päeva Varssavis kõnedele ja kõnelustele, milles andis teravalt tooni nii Eestit kui Poolat murelikuks tegev poliitiline hetkeolukord, lendas president Toomas Hendrik Ilves eile hommikul külaskäigu lõpetamiseks Gdanskisse, et avaldada austust nende mälestusele, kes aitasid tänaseks NATOsse kuuluval Ida-Euroopal totalitarismist lahti murda.

1970. aastal langenud laevaehitajate monument avati juba aastal 1980 ning oli sellega erandlik: tegu oli esimese kommunismiohvrite monumendiga riigis, mis polnud veel kommunismi rõhumise alt lahti murdnud. Just sinna asetaski Ilves eile pärja. Järgneva pressikonverentsi Poola ajakirjanikele andis Ilves samuti äärmiselt sümbolises kohas – monumendist üle platsi, vanas varjendis asuvas Euroopa Solidaarsuse muuseumis. Ka sel korral huvitas ajakirjanikke sisuliselt üks asi: Ukraina sündmused ja selle laiem mõju. Muuseas küsiti ka vene vähemuse kohta Eestis.

Ilves soovitas seepeale Euroopa Solidaarsuse muuseumisse lisada osa sellest, mida Nõukogude ajakirjandus kirjutas Solidaarsusest 1970–1980ndail. «Sest see on sama tõene kui see, mida Vene press ütleb Eesti või Ukraina kohta täna,» nentis ta.

«Huvitav fakt: kui te loete [George Orwelli teost] «1984», siis seal on vaenlase karakter Emmanuel Goldstein, kellest keegi ei teadnud, milline ta välja näeb,» jätkas Ilves. «Nõukogude Liidus ei teadnud keegi, milline näeb välja Lech Wałęsa, peale eestlaste. Sest nemad nägid Soome televisiooni. Eestlased teadsid, et tal on vuntsid. Ülejäänud NSVLile oli ta Goldstein.»

«Kui te vaatate kõiki valesid, mis on Maidani jms kohta levitatud, siis te saate aru, kui tõsiselt võtta väiteid Eesti kohta,» märkis Ilves.

Vaid poolenisti naljatamisi märkis riigipea, et Eesti on üks väheseid kohti maailmas, kus saab omandada üldhariduse vene keeles ja samal ajal nautida ka sõnavabadust. «Me maksame vene koolid kinni ja Eesti on ka sõnavabaduse poolest üks maailma kõige liberaalsemaid kohti.»

Gdanskist edasi Sopotisse sõites pakuti mitu päeva süngetel julgeolekuteemadel arutlenud president Ilvesele ja kaitseväge juhatajale kindralmajor Riho Terrasele lühidalt ka pisut kergema noodiga tegevust. Politseivilkurite saatel peatus presidendi autokolonn ühe pargi ääres.

Enne kui avati selle bussi uks, kus teiste seas sõitsid ka visiiti kajastavad ajakirjanikud, hoiatas presidendi meedianõunik Toomas Sildam, et korporatsioonimajja sisse saabad peale riigipea vaid mõned inimesed, ülejäänud peavad ootama väljas. Hoiatussõnumi põhjus aga tuli ilmsiks kiiresti, kui selgus, et Polonia konvendihooned pole just päris selline muljetavaldavalt avar ja uhke maja, nagu on korporatsioonidel Tartus.

Põhjus, miks üpriski elujõuliste Poola meeskorporatsioonide seast just see president Ilvese visiidi programmi sattus, ei peitu aga pelgalt asjaolus, et Polonia on omasuguste seas Poola vanim. Eesti seisukohast märksa olulisemgi on asutamiskoht: Tartu, 1828. aasta 3. mail. Hiljem on murraguliste ajaloosündmuste tõttu pidanud korduvalt oma asukohta muutma.

Tervitades Poloniat, avaldas ta veendumust, et nüüd võivad nad rahulikult asuda endale uut maja ehitama – selle ajaloo vintsutustele kaotamise eest kaitseb neid NATO artikkel viis, mida enne Polonia ligi pooleks sajandiks pagulusse viinud Teist maailmasõda garantiina polnud.